

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНЬО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ УКРАЇНИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7143>

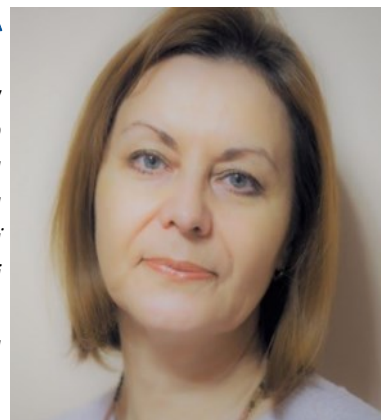
ЛУЧАНІНОВА Ольга Петрівна

доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна

Світлана Станіславівна РАШИДОВА

кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, в.о. заступника директора з наукової роботи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна

Анотація. У запропонованому повідомленні представлено аналіз проведеного заходу — Всеукраїнського науково-практичного семінару «Інформаційний освітньо-психологічний супровід національно-патріотичного виховання у воєнний і повоєнний періоди України». Семінар було організовано і проведено відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського відповідно до планових заходів НАПН України. Зміст заходу спрямовано на реалізацію Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та на виконання завдань прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України», яке здійснюється у 2024–2025 рр. Під час семінару розкрито основні ідеї, проміжні результати наукового дослідження та його підтеми «Теоретико-методологічні засади психології виховання і самовиховання». Серед отриманих результатів: створення умов для участі молоді у патріотичних заходах; ознайомлення педагогів і здобувачів освіти з інструментами формування нової генерації українців-патріотів; мова як інструмент безпеки; увага на питаннях громадянсько-патріотичного виховання, розвитку та виховання патріотизму і громадянськості; обмін досвідом між науковцями і практиками; напрацювання практик взаємодії з великою аудиторією одностудентів; створення інформаційного резонансу, підтримка й публічне обговорення питань освітньо-психологічного супроводу національно-патріотичного

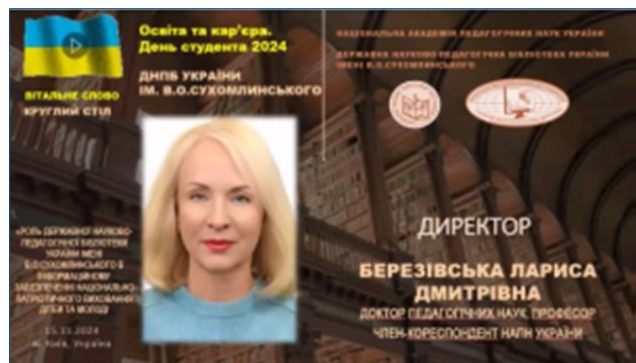
виховання. Енергетика заходу була спрямована на усвідомлення важливості національної ідентичності в умовах війни, пошук особистісної ідентифікації та розуміння її значення для інших. Вплив цього заходу полягає в інформаційному забезпеченні національно-патріотичного виховання не просто як додаткового інструменту, а невід'ємної частини формування свідомого громадянина, що відіграє ключову роль у сучасному світі, де цифрові технології глибоко інтегровані в усі сфери життя. Інформаційне забезпечення допомагає вирішувати питання педагогічного і психологічного впливу, формування національної ідентичності. Український контент, представлений в інтернеті, соціальних мережах, відеохостингах, стає джерелом знань про Україну, її культуру, цінності. Ефективне інформаційне забезпечення допомагає формувати психологічну стійкість до стресів, пов'язаних з інформаційними війнами та подіями в країні. Воно сприяє розвитку емоційного інтелекту, вчить емпатії, співчуттю, відповідальності.

Ключові слова: наукове дослідження; інформаційно-аналітичний супровід; національно-патріотичне виховання; національна свідомість; національна ідентичність; трансформація освіти України; ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського.

27 березня 2025 р. в межах програми XXVI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти — 2025» та програми Сьомого міжнародного науково-практичного web-форуму «FORUM SOIS — 2025: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» відбувся *Всеукраїнський науково-практичний семінар «Інформаційний освітньо-психологічний супровід національно-патріотичного виховання у воєнний і повоєнний періоди України»*. Семінар організовано і проведено відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського відповідно до плану заходів НАПН України. Зміст заходу спрямовано на реалізацію Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та на виконання завдань прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України». Під час семінару розкрито основні ідеї, проміжні результати наукового дослідження та його підтеми «Теоретико-методологічні засади психології виховання і самовиховання».

Відповідно до програми науково-практичних заходів відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського в рамках Сьомого міжнародного науково-практичного web-форуму «FORUM SOIS — 2025: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» були заплановані два заходи: науково-практичний коворкінг (семінар) «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології» та Всеукраїнський науково-практичний семінар «Інформаційний освітньо-

психологічний супровід національно-патріотичного виховання у воєнний і повоєнний періоди України». Низку заходів розпочала завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, кандидат педагогічних наук, старший дослідник *Марина Львівна Росток*, яка ознайомила присутніх із порядком денним заходів, наголосила на актуальності тем і запросила до вітального слова директора Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В.О. Сухомлинського, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України *Ларису Дмитрівну Березівську*.

У своєму вітальному слові Л.Д. Березівська висловила щирі слова подяки й привітання учасникам заходів. Керівник бібліотеки наголосила, що національно-патріотичне виховання є сьогодні пріоритетним напрямом уряду, Міністерства освіти і науки України й бібліотеки зокрема.

Завданнями організаторів семінару було: створення умов для участі молоді у патріотичних заходах; ознайомлення педагогів і здобувачів освіти з інструментами формування нової генерації українців-патріотів; обмін досвідом між науковцями і практиками; напрацювання практик взаємодії з великою аудиторією одностудентів; створення інформаційного резонансу, підтримка й публічне обговорення питань освітньо-психо-

Українська самоідентичність

- Основа соціально-політичної консолідації в умовах трансформації суспільства
- Інструменти: мова, освіта, культура, державна символіка, політична пам'ять

логічного супроводу національно-патріотичного виховання. Усі виступи були спрямовані на усвідомлення важливості національної ідентичності в умовах війни, пошук особистісної ідентифікації та розуміння її значення для інших.

У вступному слові модератор семінару *Ольга Петрівна Лучанінова*, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, окреслила завдання для здобувачів

3 варіанти утвердження української національної та громадянської ідентичності

- збереження існуючого стану у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності та мінімізацію втручання

- застосування традиційних підходів, зокрема реалізації державної політики шляхом ліючої управлінської вертикалі

- утвердження української національної та громадянської ідентичності шляхом виконання завдань та заходів

вищої освіти та їхніх наукових керівників — здійснити під час заходу рефлексію щодо отриманих знань і результатів пошуку національної ідентичності українців.

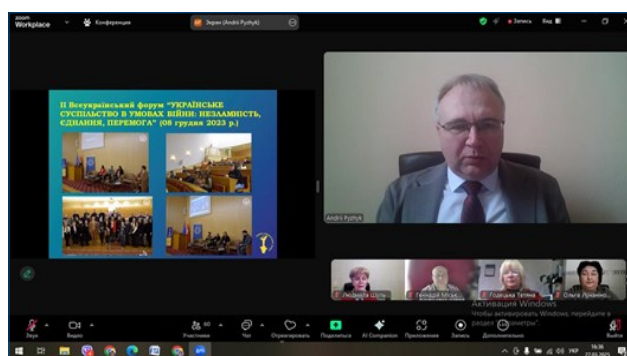
Серед доповідачів, які привітали учасників, були представники університету-партнера — Національного університету ім. Т.Г. Шевченка. *Вербовий Олексій Вікторович*, кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії Украї-

Шляхи утвердження української національної та громадянської ідентичності

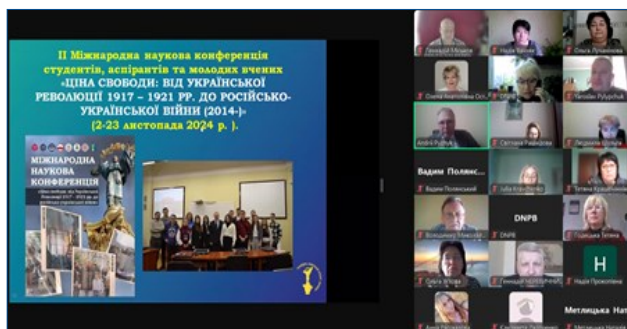
- здійснювати посякденне виховання поваги до Конституції держави, законодавства, державних символів - Герба, Прапора, Гімну;
- виховувати в здобувачів освіти національну самосвідомість, налаштованість на осмислення моральних та культурних цінностей, історії, систему вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, усвідомленням відповідальності;
- системно здійснювати виховання в здобувачів освіти громадянської позиції;

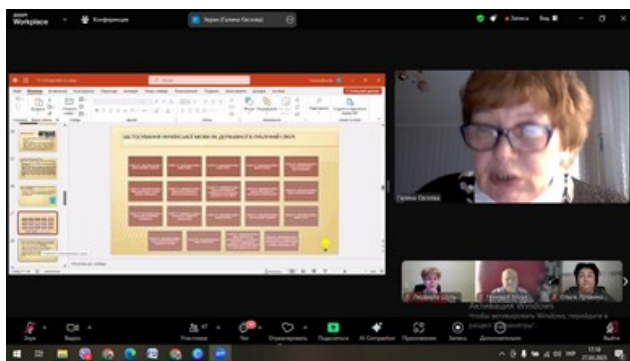
ни історичного факультету, виступив з темою доповіді «Нормативні курси з історії України як складова національно-патріотичного виховання у закладах вищої освіти України». *Пижик Андрій Миколайович*, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України історичного факультету, та *Геннадій Семенович Черевичний*, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана

Зязюна НАПН України, представили доповідь «Освітній супровід формування національної ідентичності майбутніх учителів історії в умовах воєнного стану України», провідною думкою якої був україноцентризм навчальних дисциплін і практичний підхід щодо вивчення історичних пам'яток здобувачами вищої освіти, актуалізація проведення історичних форумів з активною участю студентської молоді.

Євсєєва Галина Петрівна, доктор наук з державного управління, професор кафедри українознавства, проректор з навчально-виховної роботи й гуманітарної політики Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро), у представлений доповіді «Державна мова як основний чинник збереження самосвідомості нації» наголосила на важливій ролі державної мови як чинника і головної складової національної ідентичності. Спікер підняла надважливі й

гострі проблеми з історії мовного питання, навести цікаві факти про український правопис, порекомендувала учасникам з метою підвищення мовно-патріотичної освіченості переглянути документальний фільм «Соловей співає, доки голос має», де акцентовано увагу на тому, що мова є інструментом безпеки.

У доповіді «Потенціал засобів фізичної культури і спорту в забезпеченні освітньо-психологічного супроводу національно-патріотичного виховання учнівської молоді» **Володимир Миколайович Пристинський**, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики фізичної культури та здоров'язбереження ДЗВО «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, м. Дніпро), розкрив особливості хортингу та підкреслив роль і значення фізичного виховання у формуванні сильної і відповідальної молоді, готової до захисту батьківщини.

Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Дніпровського гуманітарного університету (м. Дніпро) **Тетяна Валеріївна Крашеніннікова** під час доповіді поділилася досвідом роботи школи ораторської майстерності, в якій активно використовуються теми і заходи національно-патріотичного виховання.

Тараненко Наталя Миколаївна, практичний психолог Донецького еколого-натуралістичного центру поділилася відеопрезентацією, присвяченою патріотичному вихованню молоді в межах

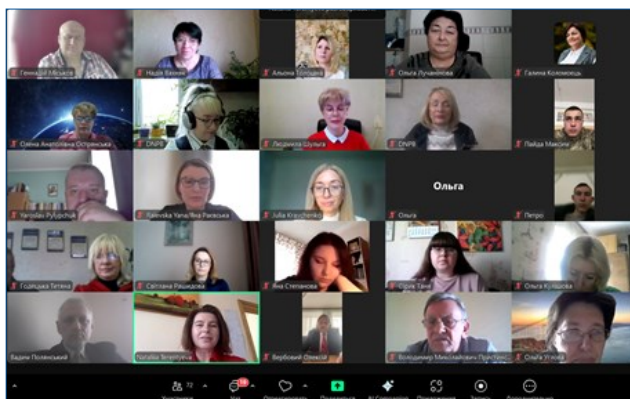
центру й подякувала за отриманий досвід під час науково-практичної комунікації в рамках семінару.

Лучанінова Ольга Петрівна, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, представила презентацію на тему українців у воєнний період України, під час якої надано визначення, розкрито рівні та практичні шляхи формування національної ідентичності у здобувачів вищої освіти; наголошено на вихованні громадянина й патріота через наскрізний досвід освіти. (Лучанінова, 2025).

У промові **Світлани Станіславівни Рашидової**, кандидата педагогічних наук, доцента, старшого наукового співробітника відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, наголошено на тому, що українська сучасність диктує оновлені вимоги до виховання з огляду на події, пов'язані з війною; акцентовано увагу на питаннях громадянсько-патріотичного виховання, розвитку та виховання патріотизму і громадянськості. Представлено електронний ресурс «Інформаційно-аналітичний супровід громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі», який підготовлено як результат відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та спрямований на реалізацію Концепції громадянської освіти в Україні на 2024-2030 рр. (Рашидова, упоряд., 2025).

Пилипчук Ярослав Валентинович, доктор історичних наук, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського наголосив на важливості підготовки військових психологів, які сьогодні виконують роль капеланів, підтримують бойовий дух бійців; описав аналітичну роботу щодо екзистенційних загроз.

Рівноправними учасниками семінару були **здобувачі вищої освіти**, які оформили і представили рефлексію (як завдання під час заходу) за допомогою цифрових технологій та елементів презентації. Бакалаври й магістри Запорізького педагогічного університету поповнили свою педагогічну скарбничку важливими висновками щодо: розширення знань про національно-

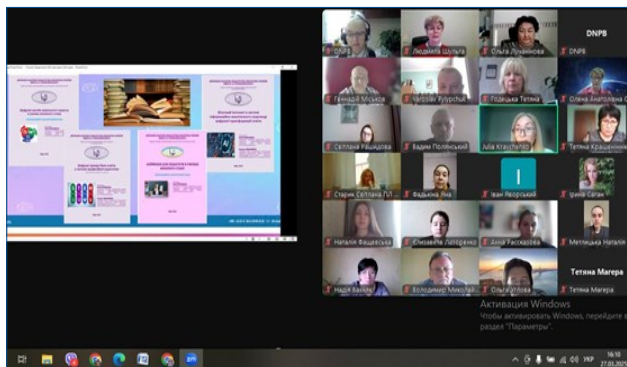

патріотичне виховання в умовах воєнного періоду; психологічного супроводу молоді в умовах війни й повоєнного періодів; дієвих сучасних практик психологічної стійкості й мотивації до активної громадянської позиції; освітніх та психологічних аспектів національно-патріотичного виховання; значення державної мови у формуванні національної ідентичності українців; набуття практичного досвіду науково-практичної дискусії, написання тез доповідей, а також форм, методів і засобів національно-патріотичного виховання тощо.

Учасники семінару дійшли висновку, що інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання — не просто додатковий інструмент, а невід’ємна частина формування свідомого громадянина, яка відіграє ключову роль у сучасному світі, де цифрові технології глибоко інтегровані в усі сфери життя. Інформаційне забезпечення допомагає вирішувати питання педагогічного і психологічного впливу, формування національної ідентичності. Український контент, представлений в інтернеті, соціальних мережах, відеохостингах, стає джерелом знань про Україну, її культуру, цінності. Ефективне інформаційне забезпечення допомагає формувати психологічну стійкість до стресів, пов’язаних з інформаційними війнами та подіями в країні. Воно сприяє розвитку емоційного інтелекту, вчить емпатії, співчуттю, відповідальності. Цифро-

ві інструменти дають змогу створювати захопливі та інтерактивні навчальні матеріали: ігри, симуляції, вікторини, мультимедійні презентації. Це робить процес національно-патріотичного виховання більш цікавим, динамічним та ефективним, особливо для молодого покоління, яке виросло в цифрову епоху.

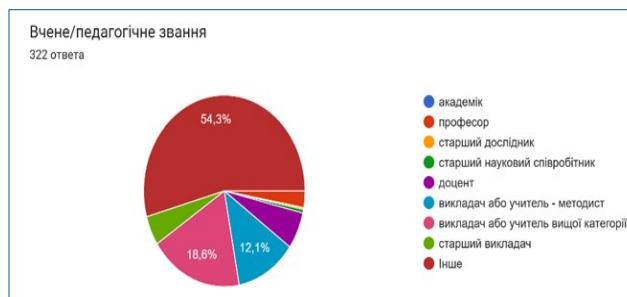
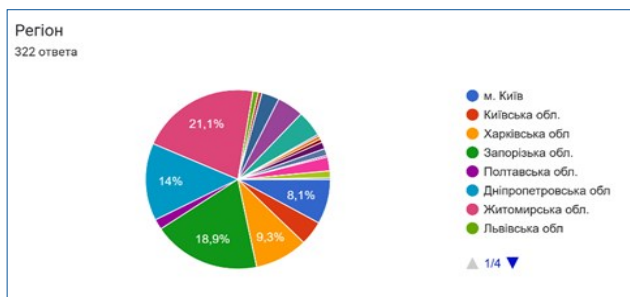

За матеріалами науково-практичного семінару видано збірник тез доповідей «Інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання в контексті цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології», який адресовано науковцям, педагогічним працівникам закладів освіти різних рівнів акредитації, докторантам, аспірантам, бібліотечним фахівцям, здобувачам освіти, а також всім, кого цікавлять психолого-педагогічні аспекти національно-патріотичного виховання в Україні, у тому числі у контексті цифровізації і цифрової трансформації освіти (ДНПБ України В.О. Сухомлинського, НАПН України, 2025).

Широкий спектр тематичного навантаження представлених тез авторів відображено у виступах і дискусіях, під час яких піднято проблеми:

- виховання патріотизму в поліетнічному суспільстві;
- національно-патріотичного, громадянсько-патріотичного, військово-патріотичного виховання молоді;
- національної ідеї як основи життя нації; розвитку і стратегій майбутнього через патріотичне виховання;
- освітньо-психологічного супроводу національно-патріотичного виховання;
- цифрової медіаграмотності як інструменту національно-патріотичного виховання тощо.

За офіційною реєстрацією партнерами, учасниками і гостями семінару стали понад 300 учасників, які представляли більше 100 закладів і організацій: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Український державний університет науки і технологій (м. Дніпро), Дер-

жавна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, м. Дніпро), Запорізький національний університет, Бердянський державний педагогічний університет, Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Private Multilingual School Stembbridge School in Vilnius, Полтавська академія неперервної освіти ім. М.В. Остроградського, Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова тощо.

Семінар отримав резонанс як в межах програми XXVI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти — 2025» та програми Сьомого міжнародного науково-практичного web-форуму «FORUM SOIS — 2025: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя»,

так і серед освітянської спільноти закладів вищої освіти/закладів освіти, центрів розвитку учнів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, НАПН України. (2025). *Інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання в контексті цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології*: збірник матеріалів науково-практичного семінару відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України. Вінниця: Твори. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745553/>
- Лучанінова, О.П. (2025). Виховання громадянина й патріота: наскрізний досвід освіти. У В.М. Пристинський, & Т.М. Пристинська (ред.), *Освітні практики та технології у фізичній культурі і спорті в умовах сучасних викликів: монографія* (с. 104–118). Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». <https://pmotafk.ddpu.edu.ua/vd&fvsagro/index.htm>
- Рашидова, С.С. (упоряд.). (2025). *Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі: бібліографічний огляд, частина 1*. Київ: ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, НАПН України, 26 с. <https://lib.iitta.gov.ua/745028/>

INFORMATIONAL, EDUCATIONAL AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION DURING UKRAINE'S WARTIME AND POST-WAR PERIODS

Olha Luchaninova

DSc in Pedagogy, Professor, Leading Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Svitlana Rashydova

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Senior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The proposed report presents an analysis of the All-Ukrainian Scientific and Practical Seminar titled "Information, Educational and Psychological Support for National-Patriotic Education During Ukraine's Wartime and Post-War Periods". The seminar was organized and conducted by the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, in accordance with the planned activities of the National Academy of Educational Sciences (NAES) of Ukraine. The event's content was aimed at implementing the Concept of National-Patriotic Education in Ukraine's education system and to fulfil the objectives of the applied scientific research "Information and Analytical Support for Psychological Science

During Ukraine's Wartime and Post-War Periods," which is being conducted in 2024–2025. During the seminar, the main ideas, interim results of the scientific research, and its sub-topic "Theoretical and Methodological Foundations of the Psychology of Education and Self-Education" were revealed. The results included creating conditions for youth participation in patriotic activities; familiarizing educators and students with tools for forming a new generation of Ukrainian patriots; emphasizing language as a security tool; focusing on issues of civic-patriotic education, and the development and upbringing of patriotism and citizenship; facilitating experience exchange between scientists and practitioners; developing practices for interacting with a large audience of like-minded individuals; and creating information resonance, supporting, and publicly discussing issues of educational and psychological support for national -patriotic education. The energy of the was directed towards understanding the importance of national identity during wartime, seeking personal identification, and recognizing its significance for others. The impact of this event lies in providing information support for national-patriotic education, not merely as an additional tool, but as an integral part of forming a conscious citizen, which plays a key role in today's world where digital technologies are deeply integrated into all spheres of life. Information support helps to address the issues of pedagogical and psychological influence, and the formation of national identity. Ukrainian content presented on the Internet, social media, and video hosting platforms becomes a source of knowledge about Ukraine, its culture, and values. Effective information support helps to build psychological resilience to associated with information warfare and events in the country. contributes to the development of emotional intelligence, teaching empathy, compassion, and responsibility.

Keywords: scientific research; information and analytical support; national-patriotic education; national consciousness; national identity; transformation of education in Ukraine; V.O.Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.

Дата публікації: 30 червня 2025 р.